

**“Qartal SS” Mühafizə Şirkəti**

**MÜHAFİZƏ XİDMƏTİNİN  
ƏSASLARI**

**BAKİ 2026**

## ÖN SÖZ

Müasir dünyanın dinamik və dəyişkən şəraitində təhlükəsizlik məsələsi hər bir cəmiyyətin, təşkilatın və fərdin həyatında əsas prioritetlərdən birinə çevrilmişdir. Sürətlə inkişaf edən texnologiyalar, artan sosial hərəkətilik, qlobal risklər və yeni tip təhlükə modelləri təhlükəsizlik sahəsinin rolunu daha da artırmışdır. Bu gün təhlükəsizlik təkcə fiziki mühafizə demək deyil; o, kompleks yanaşma, dəqiq koordinasiya, professional bilik və yüksək məsuliyyət tələb edən çoxşaxəli idarəetmə sistemidir.

Məhz belə bir dövrdə fəaliyyət göstərən “Qartal SS” Mühafizə Şirkəti, müasir təhlükəsizlik yanaşmalarını özündə birləşdirən, milli və beynəlxalq standartlara uyğun, peşəkar mühafizə xidmətləri təqdim etməyi qarşısına məqsəd qoymuşdur. Şirkətin əsas prinsipləri — peşəkarlıq, məsuliyyət, dürüstlük və operativlik — təhlükəsizlik xidmətinin mahiyyətini müəyyən edən əsas dayaqlardır. Bu prinsiplərə sadıqlıq həm mühafizə heyətinin fəaliyyətində, həm də şirkətin ümumi idarəetmə strategiyasında öz əksini tapır.

Bu kitab — “Qartal SS” Mühafizə Şirkətinin, mühafizə sahəsində çalışan hər bir əməkdaş üçün nəzərdə tutulmuş metodiki vəsaitdir. O, təhlükəsizlik xidmətinin təşkilində vahid yanaşma yaratmaq, mühafizəçilərin fəaliyyətini standartlaşdırmaq, bilik və bacarıqlarını yüksəltmək məqsədi ilə hazırlanmışdır. Təlimat həm nəzəri anlayışları, həm də real əməliyyat şəraitində tətbiq olunan praktiki bilikləri özündə birləşdirir. Bu xüsusiyyəti ilə kitab təkcə xidməti sənəd deyil, eyni zamanda peşəkar inkişaf üçün mühüm tədris

mənbəyinə çevrilir.

Kitabın hazırlanması zamanı Azərbaycan Respublikasının mövcud qanunvericiliyi, təhlükəsizlik standartları, beynəlxalq təcrübə və müasir təhlükə modelləri təhlil edilmiş, onların ən optimal formada tətbiqinə nail olunmuşdur. Xüsusilə, “Özəl mühafizə fəaliyyəti haqqında” Qanun, “Polis haqqında” Qanun, Cinayət və İnzibati Xətalər Məcəllələri, yanğın təhlükəsizliyi qaydaları, eləcə də təhlükəsizlik sahəsində beynəlxalq metodologiyalar bu kitabın elmi-praktiki bazasını formalaşdırmışdır.

Mühafizə fəaliyyəti bir peşədən daha artıqdır. Bu fəaliyyət insan həyatının, obyektlərin, ictimai asayişin və informasiya məkanının qorunmasını təmin edən çətin, məsuliyyətli və yüksək hazırlıq tələb edən xidmətdir. Mühafizəçi — yalnız obyektin girişində dayanan şəxs deyil; o, riskləri analiz edən, təhlükələri vaxtında müəyyən edən, gərgin vəziyyətlərdə soyuqqanlı qərarlar qəbul edən, insanların təhlükəsizliyinə cavabdeh olan peşəkdir.

Təhlükəsizlik xidməti bir çox elementin harmonik şəkildə işə düşməsinə tələb edir:

- hüquqi biliklər,
- fiziki hazırlıq,
- müşahidə və analiz qabiliyyəti,
- kommunikasiya bacarıqları,
- etik davranış normaları,
- fəvqəladə hallara reaksiya səriştəsi.

Bu kitab məhz bu bacarıqların sistemli şəkildə formalaşdırılmasını təmin edir.

Təlimat strukturlu şəkildə hazırlanmış və mühafizə

fəaliyyətinin bütün əsas istiqamətlərini əhatə edən beş əsas bölmədən ibarət olmuşdur. Hüquqi baza, fiziki mühafizə prinsipləri, əməliyyat prosedurları, fəvqəladə hallar üzrə fəaliyyət, etik davranış standartları — bütün bunlar “Qartal SS” mühafizəçisinin peşəkar hazırlığının ayrılmaz hissələridir.

Bu kitabın məqsədi təkcə qaydalar və tələblər göstərmək deyil. O, mühafizə mədəniyyətinin formalaşdırılmasını, təhlükəsizliyin mahiyyətinin dərinədən anlaşılmasını, risklərin idarə olunmasında sistemli düşüncə tərzinin inkişafını hədəfləyir. Çünki təhlükəsizlik — öyrənilən bir peşə deyil, məsuliyyətlə yaşanan bir xidmətdir.

“Qartal SS” Mühafizə Şirkəti inamla bildirir ki, bu kitab hər bir əməkdaşın peşəkar inkişafına töhfə verəcək, obyektlərin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində şirkətin imkanlarını daha da gücləndirəcək və təhlükəsizlik xidmətinin ümumi keyfiyyət səviyyəsini yeni mərhələyə yüksəldəcəkdir.

# MÜNDƏRİCAT

|                                                                    |           |
|--------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>ÖN SÖZ.....</b>                                                 | <b>3</b>  |
| <b>I FƏSİL. HÜQUQİ ƏSASLAR VƏ NORMATİV TƏNZİMLƏMƏ.....</b>         | <b>6</b>  |
| 1.1. Özəl mühafizə fəaliyyətinin anlayışı.....                     | 6         |
| 1.2. Mühafizə fəaliyyətini tənzimləyən qanunvericilik.....         | 7         |
| 1.3. Mühafizəçi üçün minimal tələblər.....                         | 9         |
| 1.4. Mühafizəçinin hüquqları.....                                  | 10        |
| 1.5. Məsuliyyət formaları.....                                     | 10        |
| <b>II FƏSİL. ÖZƏL MÜHAFİZƏ XİDMƏTİNİN TƏŞKİLİ.....</b>             | <b>12</b> |
| 2.1. Mühafizə təşkilatının strukturu.....                          | 12        |
| 2.2. Obyektdə olmalı əsas sənədlər.....                            | 16        |
| 2.3. Obyekt üzrə risklərin qiymətləndirilməsi.....                 | 17        |
| 2.4. Postların planlanması və yerləşdirilməsi.....                 | 18        |
| 2.5. Növbənin qəbulu və təhvil verilməsi.....                      | 19        |
| <b>III FƏSİL. POSTLARIN NÖVLƏRİ VƏ OBYEKTlərİN MÜHAFİZƏSİ.....</b> | <b>20</b> |
| 3.1. Stasionar Post.....                                           | 20        |
| 3.2. Keçid–Nəzarət Məntəqəsi (KNP).....                            | 22        |
| 3.3. Patrul Postu və Gəzinti xidməti.....                          | 24        |
| 3.4. Kamera Müşahidə Postu.....                                    | 26        |
| 3.5. Xüsusi obyektlərin mühafizəsi.....                            | 27        |
| <b>IV FƏSİL. BURAXILIŞ REJİMİ VƏ GİRİŞ – ÇIXIŞA NƏZARƏT.....</b>   | <b>29</b> |
| 4.1. Buraxılış rejiminin məqsədi.....                              | 29        |
| 4.2. Buraxılış rejiminin hüquqi əsası.....                         | 30        |
| 4.3. Buraxılış rejiminin növləri.....                              | 30        |
| 4.4. Şəxslərin obyektdə giriş qaydası.....                         | 31        |
| 4.5. Qadağan olunmuş əşyalar.....                                  | 32        |
| 4.6. Giriş-çıxış zamanı sənədlərin yoxlanılması.....               | 32        |
| 4.7. Nəqliyyat vasitələrinin giriş-çıxışa nəzarəti.....            | 34        |
| 4.8. Buraxılış zonasında mühafizəçinin davranış kodeksi...         | 35        |

|                                                                                                  |           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 4.9. Buraxılış zamanı baş verə biləcək tipik hallar və tədbirlər.....                            | 35        |
| 4.10. Xüsusi təhlükəli vəziyyətlərdə keçid rejimi.....                                           | 36        |
| <b>V FƏSİL. MÜŞAHİDƏ, PATRUL XİDMƏTİ VƏ POSTLARIN TƏŞKİLİ.....</b>                               | <b>38</b> |
| 5.1. Ümumi prinsiplər.....                                                                       | 38        |
| 5.2. Müşahidə fəaliyyətinin əsasları.....                                                        | 39        |
| 5.3. Patrul xidməti.....                                                                         | 40        |
| 5.4. Patrul zamanı yoxlanılmalı məqamlar.....                                                    | 42        |
| 5.5. Stasionar post.....                                                                         | 42        |
| 5.6. Kamera müşahidə postu.....                                                                  | 43        |
| 5.7. Postun qəbul və təhvil qaydası.....                                                         | 44        |
| 5.8. Tipik situasiyalar və müdaxilə qaydaları.....                                               | 44        |
| 5.9. Mühafizəçi üçün müşahidə və patrul bacarıqları.....                                         | 45        |
| <b>VI FƏSİL. FÖVQƏLADƏ HALLARA REAKSIYA VƏ İNSİDENT İDARƏETMƏSİ.....</b>                         | <b>46</b> |
| 6.1. Ümumi prinsiplər.....                                                                       | 46        |
| 6.2. Yanğın zamanı davranış qaydaları.....                                                       | 46        |
| 6.3. Şübhəli əşya aşkar edildikdə fəaliyyət.....                                                 | 49        |
| 6.4. Terror təhlükəsi zamanı fəaliyyət.....                                                      | 50        |
| 6.5. Kütləvi dava və nizamsızlıq zamanı tədbirlər.....                                           | 51        |
| 6.6. Həyəcan signalı zamanı fəaliyyət.....                                                       | 52        |
| 6.7. Obyektin təxliyəsi.....                                                                     | 52        |
| <b>VII FƏSİL. FİZİKİ GÜC VƏ XÜSUSİ VASİTƏLƏRDƏN İSTİFADƏ QAYDALARI.....</b>                      | <b>53</b> |
| 7.1. Fiziki gücün tətbiqinin hüquqi əsasları.....                                                | 53        |
| 7.2. Fiziki gücün tətbiqi prinsipləri.....                                                       | 55        |
| 7.3. Xüsusi vasitələr və istifadə qaydaları.....                                                 | 55        |
| 7.4. Müdaxilə zamanı təhlükəsizlik tədbirləri.....                                               | 59        |
| 7.5. Real situasiyalar üzrə müdaxilə standartları.....                                           | 60        |
| 7.6. Sənədləşmə tələbləri.....                                                                   | 61        |
| <b>VIII FƏSİL. PSIXOLOJİ HAZIRLIQ, KONFLİKTLƏRİN İDARƏ OLUNMASI VƏ ÜNSİYYƏT MƏDƏNİYYƏTİ.....</b> | <b>62</b> |
| 8.1. Psixoloji hazırlığın əhəmiyyəti.....                                                        | 62        |
| 8.2. Stress və emosiyaların idarə olunması.....                                                  | 63        |

|                                                                                     |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 8.3. Konfliktlərin idarə edilməsi.....                                              | 63        |
| 8.4. Ünsiyyət mədəniyyəti və mühafizəçinin etik davranışı.....                      | 65        |
| 8.5. Aqressiv şəxslərlə davranış.....                                               | 66        |
| 8.6. Sərxoş şəxslərlə davranış.....                                                 | 67        |
| 8.7. Kütlə ilə ünsiyyət və davranış.....                                            | 67        |
| 8.8. Mühafizəçinin şəxsi psixoloji keyfiyyətləri.....                               | 68        |
| <b>IX FƏSİL. SƏNƏDLƏŞMƏ, HESABATLIQ VƏ MƏLUMATIN QEYDİ.....</b>                     | <b>69</b> |
| 9.1. Sənədləşmənin məqsədi və əhəmiyyəti.....                                       | 69        |
| 9.2. Mühafizə üzrə aparılan əsas sənədlər.....                                      | 70        |
| 9.3. İnsident hesabatı.....                                                         | 73        |
| 9.4. Elektron sənədləşmə və məlumat təhlükəsizliyi.....                             | 73        |
| 9.5. Mühafizəçinin hesabat öhdəlikləri.....                                         | 74        |
| 9.6. Sənədlərin saxlanma və təhvil qaydaları.....                                   | 74        |
| <b>X FƏSİL. MÜHAFİZƏÇİNİN İNTİZAM QAYDALARI, GEYİM FORMASI VƏ PEŞƏ ETİKASI.....</b> | <b>75</b> |
| 10.1. Ümumi intizam tələbləri.....                                                  | 76        |
| 10.2. Xidmətdə qadağan olunan hallar.....                                           | 76        |
| 10.3. Geyim formasına qoyulan tələblər.....                                         | 77        |
| 10.4. Peşə etikası və ünsiyyət mədəniyyəti.....                                     | 78        |
| 10.5. Xidmətdə davranış mədəniyyəti.....                                            | 78        |
| 10.6. Xidmətdə rabitə etikası.....                                                  | 79        |
| 10.7. Mühafizəçinin şəxsi gigiyena və təmizlik standartları.....                    | 79        |
| 10.8. Xidmətdə etik pozuntulara görə məsuliyyət.....                                | 79        |
| <b>XI FƏSİL. TEXNİKİ TƏHLÜKƏSİZLİK SİSTEMLƏRİ VƏ AVADANLIQLARIN İSTİSMARI.....</b>  | <b>81</b> |
| 11.1. Texniki təhlükəsizlik sistemlərinin növləri.....                              | 81        |
| 11.2. Video müşahidə sistemi ilə işləmə qaydaları.....                              | 84        |
| 11.3. Sıqnalizasiya sistemləri ilə işləmə qaydaları.....                            | 85        |
| 11.4. Keçid nəzarət sistemləri.....                                                 | 86        |
| 11.5. X-Ray və metal detektor avadanlığı.....                                       | 87        |
| 11.6. Texniki nasazlıqların idarə olunması.....                                     | 88        |

|                                                                                                       |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 11.7. Texniki avadanlıqların ümumi təhlükəsizlik<br>qaydaları.....                                    | 89         |
| <b>XII FƏSİL. TƏLİM, SERTİFİKATLAŞDIRMA VƏ<br/>MÜHAFİZƏÇİ HAZIRLIĞI.....</b>                          | <b>90</b>  |
| 12.1. Təlim sisteminin məqsədləri.....                                                                | 90         |
| 12.2. İlk xüsusi hazırlıq dərsləri.....                                                               | 91         |
| 12.3. Təlim proqramının strukturu.....                                                                | 95         |
| 12.4. Sertifikatlaşdırma sistemi.....                                                                 | 96         |
| 12.5. Təlim mərkəzləri və təlimatçılar.....                                                           | 96         |
| 12.6. Mühafizəçi üçün inkişaf planı (Karyera modeli).....                                             | 97         |
| 12.7. Simulyasiya (təlim ssenariləri).....                                                            | 97         |
| <b>XIII FƏSİL. MÜHAFİZƏÇİNİN FİZİKİ<br/>HAZIRLIĞI.....</b>                                            | <b>98</b>  |
| 13.1. Fiziki hazırlığın məqsədi.....                                                                  | 98         |
| 13.2. Özünümüdafiə prinsipləri.....                                                                   | 99         |
| 13.3. Özünümüdafiə texnikalarının əsas kateqoriyaları.....                                            | 99         |
| 13.4. Riskli nəhiyələrə müdaxilə qadağası.....                                                        | 101        |
| 13.5. Təhlükəsizlik və səhv riskləri.....                                                             | 101        |
| <b>XIV FƏSİL. RABİTƏ, RADİO DANIŞIQ<br/>QAYDALARI VƏ KOD SİSTEMİ.....</b>                             | <b>102</b> |
| 14.1. Radio rabitəsinin əhəmiyyəti.....                                                               | 102        |
| 14.2. Radio cihazı ilə işləmə qaydaları.....                                                          | 103        |
| 14.3. Radio danışiq standartları.....                                                                 | 103        |
| 14.4. Radio danışiq üçün istifadə olunan əsas terminlər.....                                          | 104        |
| 14.5. Radio kod sistemi (Standart Qartal SS formatı).....                                             | 105        |
| 14.6. Danışiq nümunələri (standart).....                                                              | 106        |
| 14.7. Rabitə intizamı.....                                                                            | 106        |
| 14.8. Rabitənin fəvqəladə hallarda idarə olunması.....                                                | 107        |
| 14.9. Rabitə cihazlarının qorunması.....                                                              | 107        |
| <b>XV FƏSİL. KƏNAR TƏŞKİLATLARLA ƏLAQƏ,<br/>POLİS, TƏCİLİ YARDIM VƏ FHN İLƏ İŞ<br/>QAYDALARI.....</b> | <b>108</b> |
| 15.1. Kənar qurumlarla əməkdaşlığın məqsədi.....                                                      | 108        |
| 15.2. Polis orqanları ilə əməkdaşlıq.....                                                             | 109        |
| 15.3. Təcili Tibbi Yardım ilə əməkdaşlıq.....                                                         | 110        |
| 15.4. Fəvqəladə Hallar Nazirliyi (FHN) ilə əməkdaşlıq.....                                            | 111        |

|                                                                |     |
|----------------------------------------------------------------|-----|
| 15.5. Yanğın təhlükəsi zamanı səfərbərlik planı.....           | 111 |
| 15.6. Təhlükəli əşya və şübhəli obyekt hallarında protokol.... | 112 |
| 15.7. Qaydaların pozulması zamanı hüquqi məsuliyyət.....       | 112 |
| 15.8. Kənar qurumlarla məlumat ötürülməsi standartları...      | 113 |

## **XVI FƏSİL. KÜTLƏVİ TƏDBİRLƏR VƏ BÖYÜK OBYEKTƏRİDƏ TƏHLÜKƏSİZLİK**

### **İDARƏETMƏSİ..... 114**

|                                                                     |     |
|---------------------------------------------------------------------|-----|
| 16.1. Kütləvi tədbirlərdə təhlükəsizlik idarəetməsinin məqsədi..... | 114 |
| 16.2. Tədbir öncəsi planlaşdırma.....                               | 115 |
| 16.3. Giriş-çıxış nəzarəti.....                                     | 116 |
| 16.4. Kütlənin idarə olunması.....                                  | 116 |
| 16.5. Təhlükəli şəxslərin və davranışların aşkarlanması....         | 117 |
| 16.6. Təxliyə planı və fəvqəladə hallarda fəaliyyət.....            | 117 |
| 16.7. Tədbir zamanı patrul xidməti.....                             | 118 |
| 16.8. Səhnə, VIP zona və qapalı sektorların mühafizəsi....          | 118 |
| 16.9. Tədbir sonrası nəzarət və ərazi yoxlaması.....                | 119 |

## **XVII FƏSİL. OBYEKTİN TƏHLÜKƏSİZLİK PASPORTU VƏ RİSK QIYMƏTLƏNDİRMƏ METODLARI..... 120**

|                                                              |     |
|--------------------------------------------------------------|-----|
| 17.1. Təhlükəsizlik pasportunun məqsədi.....                 | 121 |
| 17.2. Təhlükəsizlik pasportunun strukturu.....               | 121 |
| 17.3. Risk qiymətləndirməsinin məqsədi.....                  | 123 |
| 17.4. Risk qiymətləndirmə metodları.....                     | 123 |
| 17.5. Risklərin kateqoriyaları.....                          | 123 |
| 17.6. Risklərin azaldılması planı.....                       | 124 |
| 17.7. Təhlükəsizlik pasportunun yenilənməsi.....             | 125 |
| 17.8. Təhlükəsizlik pasportunun mühafizəçilərə təqdimatı.... | 125 |

## **XVIII FƏSİL. MÜHAFİZƏ XİDMƏTİNİN İDARƏ EDİLMƏSİ VƏ POSTLARIN TƏŞKİLİ..... 126**

|                                              |     |
|----------------------------------------------|-----|
| 18.1. İdarəetməsinin məqsədləri.....         | 127 |
| 18.2. Mühafizə rəisinin əsas vəzifələri..... | 127 |
| 18.3. Mühafizə postlarının növləri.....      | 127 |
| 18.4. Post bölgüsü və dislokasiya planı..... | 128 |
| 18.5. Postun qəbul və təhvil proseduru.....  | 129 |
| 18.6. Növbə zamanı mütəmadi yoxlamalar.....  | 129 |

|                                                                                |            |
|--------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 18.7. Patrul xidmətinin təşkili.....                                           | 130        |
| 18.8. Növbə ərzində sənədləşmə tələbləri.....                                  | 130        |
| 18.9. Növbə zamanı intizam qaydaları.....                                      | 131        |
| 18.10. Fövqəladə hallarda mühafizə xidmətin idarəetməsi.....                   | 131        |
| 18.11. Növbə sonrası hesabat.....                                              | 132        |
| <b>XIX FƏSİL. MÜHAFİZƏÇİNİN DAVRANIŞ</b>                                       |            |
| <b>STANDARTLARI.....</b>                                                       | <b>133</b> |
| 19.1. Mühafizəçinin davranış prinsipləri.....                                  | 133        |
| 19.2. Görünüş və forma standartları.....                                       | 134        |
| 19.3. Ünsiyyət standartları.....                                               | 134        |
| 19.4. Mühafizə olunan obyektə işçi və qonaqlarla<br>münasibətdə qadağalar..... | 135        |
| 19.5. İş personalı ilə əməkdaşlıq.....                                         | 135        |
| 19.6. Mühafizə ilə bağlı şikayətlərinin idarə edilməsi.....                    | 136        |
| 19.7. Mühafizə obyektində səlahiyyət çərçivəsi.....                            | 136        |
| 19.8. Xidmət zamanı qadağan olunan hərəkətlər.....                             | 137        |
| 19.9. Mühafizəçinin xidmət mədəniyyəti.....                                    | 137        |
| <b>XX FƏSİL. MÜHAFİZƏ ŞİRKƏTİNDƏ KADR</b>                                      |            |
| <b>SEÇİMİ, TƏLİMİ VƏ XİDMƏTƏ QƏBUL</b>                                         |            |
| <b>QAYDALARI.....</b>                                                          | <b>138</b> |
| 20.1. Kadr seçim sisteminin məqsədi.....                                       | 139        |
| 20.2. Namizəd üçün minimal tələblər.....                                       | 139        |
| 20.3. İşə qəbul mərhələləri.....                                               | 140        |
| 20.4. Təlim proqramı.....                                                      | 141        |
| 20.5. Xidmətə qəbul və sınaq müddəti.....                                      | 142        |
| 20.6. Mühafizəçinin davamlı inkişaf proqramı.....                              | 143        |
| 20.7. Kadrlarla bağlı qadağalar və məxfilik.....                               | 143        |
| <b>XXI FƏSİL. “QARTAL SS” MÜHAFİZƏ</b>                                         |            |
| <b>ŞİRKƏTİNİN ETİK KODEKSİ.....</b>                                            | <b>144</b> |
| 21.1. Etik Kodeksin məqsədi.....                                               | 144        |
| 21.2. Etik prinsiplər.....                                                     | 144        |
| 21.3. Daxili Davranış Qaydaları.....                                           | 146        |
| 21.4. Qadağan olunan davranışlar.....                                          | 147        |
| 21.5. Etik pozuntulara görə məsuliyyət.....                                    | 148        |
| 21.6. Etik Kodeksin əməkdaş tərəfindən qəbul edilməsi....                      | 149        |
| <b>ŞİRKƏT RƏHBƏRİNİN YEKUN MÜRACİƏTİ.....</b>                                  | <b>150</b> |

